

Ключевые слова: юмор, перевод, культура, особенное, художественность.

Pidgrushnaia A.H., postgraduate student
Institute of Philology, National Taras Shevchenko University of Kyiv

RENDERING OF CULTURAL AND ARTISTIC PECULIARITIES OF HUMOR IN TRANSLATION

This article deals with the translation of humorous literature, namely with the issue of humor culture specific recreation. The article examined basic linguistic and cultural difficulties, which arises when translating humor.

Key words: humor, translation, culture, special, artisticness.

УДК 811.14'06'373.43(045)

Пічахчи О.В., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

КОРПУС НЕОЛОГІЗМІВ СУЧАСНОЇ НОВОГРЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті окреслено проблеми й методи дослідження неологізмів сучасної новогрецької мови та розглянуто корпус лексичних інновацій і формування корпусу неологізмів з урахуванням соціологічних чинників, кількісної та якісної достовірності їх вживання.

Ключові слова: неологізм, корпус неологізмів, кількісна достовірність, якісна достовірність.

Якщо неології є характерним майже для кожного етапу історико-лінгвістичного розвитку суспільства, проте науково-технічний прогрес зумовлює появу значної кількості лексичних інновацій, що потребує формування корпусу неологізмів кожної існуючої мови, системного, всебічного та постійного оновлення корпусу інновацій, дослідження особливостей їх утворення та функціонування. Останніми роками під час аналізу процесів неологізації мов, що досліджуються окремо або у порівняльному аспекті, головний акцент робиться на функціонально-прагматичних характеристиках нових слів і значень, на врахуванні соціологічних чинників у процесі їх виникнення. Таким чином, актуальним постає питання, як потрібно організувати збір

матеріалу та формувати корпус нових слів для того, щоб реєстр нових слів був легким у використанні та відповідав би потребам сучасного суспільства. Тож метою цієї статті є дослідження та встановлення критеріїв та методик формування корпусу неологізмів сучасної новогрецької мови.

Проблеми виникнення та вживання лексичних інновацій цікавлять багатьох лінгвістів. На прикладі новогрецької мови вони розглядаються в статтях та окремих працях українських та зарубіжних дослідників: Н.Ф. Клименко, А. Анастасіаді-Сімеоніді, А. Хрістофіду, Х. Алексіаду, Г. Ніколау та ін.

Зрозуміло, що аналізуючи особливості неологізмів та формуючи корпуси лексичних інновацій, новоутворень, неосемантизмів, потрібно враховувати саму сутність поняття неологізму. Нові лексичні одиниці створюються в процесі мови унаслідок певного комунікативного наміру, який у більшості випадків заздалегідь не має на меті розширення або оновлення лексики [Попко 2007, 264]. Крім того, окрема лексична інновація по-різному може реалізовуватися в однотипних ситуаціях представниками різних соціальних шарів суспільства. В результаті вживання певного слова, у нашому випадку – нового, в нетиповій для нього ситуації або контексті носіями іншого соціолекта воно може набути нового або навіть іншого відтінку значення, який потім оформляється в окремий лексико-семантичний варіант слова [Попко 2007, 263].

Формуючи корпус неологізмів, треба орієнтуватись також на коло проблем, які вирішує неологія. Погоджуючись з думкою Л.П. Попко, окреслюємо такі проблеми [Попко 2007, 265]:

- 1) виокремлення засобів виявлення нових слів і значень;
- 2) аналіз чинників їх появи у співвіднесенні з потребами суспільства;
- 3) формування принципів відношення до них (їх прийняття мовцями чи, навпаки, відмова від їх вживання) в різних соціальних, професійних, вікових та інших групах;
- 4) вивчення моделей їх створення та обмежень на їх вживання;
- 5) лексикографічна обробка з позначенням прагматичних обмежень на вживання в різних ситуаціях спілкування з врахуванням соціальної диференціації мови.

Щодо принципів надання лексичній одиниці статусу "нова", вони важливі при організації корпусу неологізмів новогрецької

мови. На думку грецьких дослідників, необхідно дотримуватися чотирьох основних напрямів або критеріїв добору [Хрістофіду 2009, 14].

По-перше, дослідження з метою виявлення "нових" слів відбувається в рамках їх вживання у грецьких періодичних виданнях: грецькі газети та журнали *ΤΟ ΒΗΜΑ*, *ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ*, *ΕΘΝΟΣ*, *ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ*, *ΓΥΝΑΙΚΑ* та інші. Дослідники вважають, що в цьому стилістичному жанрі вживаються новостворені лексичні одиниці, використовувані широким колом мовців [Хрістофіду 2009, 12]. Досить цікавий шар неологізмів встановлюється під час аналізу статей on-line грецьких сленгових словників новогрецькою мовою та мови, якою користуються носії грецької мови, спілкуючись на грецьких форумах [Хрістофіду 2009, 14]. Але треба ураховувати той факт, що друковані джерела є редактованими, а матеріал, презентований на грецьких форумах та on-line грецьких сленгових словниках, не може бути редактованим, оскільки є продуктом живого спілкування.

Другий напрям роботи включає роз'яснення та переклад лексичної одиниці, що вимагає визначення контексту, необхідного для перекладу та розуміння певної одиниці [Хрістофіду 2009, 14].

Третій напрям дослідження стосується визначення кількості посилань, які видають пошукові Інтернет-системи на внесення певного слова до пошукового запиту. Для об'єктивних висновків потрібно встановити граничну кількість посилань (наприклад, 60) для того, щоб надати одиниці статусу новизни або усунути її з фактичного матеріалу дослідження. Також треба враховувати якісні показники посилань та специфіку лексики. Крім того, різниця в кількості інтернет-посилань та кількості вживань у періодиці може бути досить значною. Наприклад, неологізм *βιοτοζίγη* у пошуковій системі Google надає приблизно 1200 посилань, але в періодичних виданнях зустрічається лише 3 рази [Хрістофіду 2009, 14].

Четвертий напрям грає вирішальну роль у присвоєнні статусу "неологізму" певній лексичній одиниці. Цьому сприяє їх відсутність у словниках *Μεΐζον Ελληνικό Λεξικό* (Τεγόπουλου-Φυτράκη, 1997), *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* (Μ. Τρανταφυλλίδη, 1998).

Щодо ставлення мовців до вживання "нової лексики" треба зазначити, що останнім часом на форумах жваво обговорюють,

наскільки доцільним або шкідливим є використання того або іншого неологізму. Спектр формування та вживання оказіональних утворень, які так і не потрапляють до корпусу неологізмів, тому що не застосовуються широким колом мовців, варіюється від утворення простих лексичних одиниць, що використовуються в емоційних зворотах, іронічному або образливому контексті (наприклад, *παραχόλιγουντ, τηλε-κουραφεξάλα*), до складних лексичних одиниць, які зазвичай одноразово використовують редактори в назвах статей періодичних видань та телевізійних програм (наприклад, *άμυνα-μπετόν, Ελληνοφρένεια*) [Χριστοφίδου 2009, 425].

Певний період вживання неологізму є важливим фактором добору лексичних інновацій тому, що впливає на збереження "новизни" або її втрати, наприклад, *βιομηχανοποίηση, κλωνοποίηση, αποκεντροποίηση, χριστιανοποίηση* дослідники відносили до неологізмів у вісімдесятих – дев'яностих роках, тому вважаємо доцільно вказувати в реєстрах неологізмів рік появи та рік втрати цього статусу [Χριστοφίδου 2009, 16].

Лексикографічне опрацювання неологізмів на сучасному етапі розвитку лінгвістики включає наявність у словниковій дефініції системи позначок про прагматичну ситуацію та прагматичні компоненти нового слова (наприклад, *μτφ., λογ., λαϊκот.*). Тому в словниках широкого кола користування, наприклад, в *Μεϊζον Ελληνικό Λεξικό* (Τεγόπουλου-Φυτράκη, 1997), *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* (Μ. Τρυανταφυλλίδη, 1998) та *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* (Γ. Μπαμπινιώτη, 2008) окрім прямого та переносного значень, певної галузі вживання потрібно було б вказувати частотність використання слова, всебічний спектр конкретних стилістичних жанрів тексту, в якому вживається лексична інновація (професійний, науковий, юридичний реєстр, інструкція та ін.). Очевидною є необхідність додаткової системи позначок у словниках для іноземців, а також у словниках нових слів і значень, які викликають труднощі при перекладі.

Аналізуючи чинники появи неологізмів у співвіднесенні з потребами суспільства, треба визначити сфери найчастішого вживання лексичних інновацій. Н.Ф. Клименко [Клименко 2010, 466] та А. Анастасіаді-Сімеоніді окреслюють такі [Анастасіаді-Сімеоніді 2009, 7]: мода, естетика (реклама засобів догляду за обличчям та тілом, засобів гігієни), комп'ютерні технології, технічна галузь (транспортні засоби пересування), галузь науки,

надання розважальних послуг (враховуючи книги сучасних авторів, радіо та телебачення, кінематограф, музичні твори та інші напрями творчої діяльності людини), суспільство (враховуючи спосіб життя мовців, стосунки між ними, їх спілкування в соціальних мережах та на форумах, політичний та економічний стан країни), спортивна галузь та засоби масової інформації.

Лексикографічне опрацювання неологізмів потребує фіксування в словниках словотвірного ряду лексичних інновацій, тому наводимо моделі творення неологізмів, серед яких словотвір за допомогою:

1) основоскладання або словоскладання (40%), наприклад, *τρισβάρβαρος, ψιλοκαριέρα, τηλεσκοπίδια, νανοσυσκευή*; в окремих випадках з використанням дефісу: *φίρμα-τηλεστάρ, κέφυλος-κτίριο, τηλε-δημοκρατία* [Хрістофіду 2009, 432-433];

2) суфіксів (25%): -ερί, -ιτσα, -ουλα, -ακης, – (іменники), -ικος, -ακος, -ιακος (прикметники), -αρω, -ωνω (дієслова) та ін. Наприклад, *κλοουνερί, μαρτακίτσα, θατσερικός, λογοπαγνιακός, ατακάρω, παραθυρώνω, λινκάρω*. Існують випадки, коли неологічною одиницею можна вважати не слово, а фактично його оформлення за допомогою постфікса, наприклад, -ε, тому звичайно вважається неологізмом новостворюване за допомогою цього постфікса слово, наприклад, *βρικολακέ* [Хрістофіду 2009, 432-433];

3) префіксів та префіксоїдів (7,3 %): *αντι-, υπερ-, ενδο-* та ін. Наприклад, *υπερεξειδευμένος, ενδοσυζητητής, αντικαλλιτέχνη, υπερκράτος* [Хрістофіду 2009, 432-433];

4) утворювання фразових одиниць, наприклад, *κάμερα κλειστού κυκλώματος, πληρωμή με διαμεσολάβηση, χώρος δικτυοσυνομιλίας* [Хрістофіду 2009, 309, 433];

5) створення абrevіатур, наприклад *Κ.Ο.Κ. – Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας, Μ.Μ.Ε. – Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης* та ін.;

6) вживання запозичень у більшості випадків (27%) англійською мовою: *jam session, industrial* (музика), *podcast, USB* (новітні технології), *web banking, product placement, phishing* (економіка) та ін.; але зустрічаються запозичення, зафіксовані грецькою абеткою: *αγοραπωλησία τίτλων ή συναλλάγματος* (trading), *ακάλυπτη πώληση* (short selling) та ін. [Хрістофіду 2009, 432-433].

Варто зазначити, що завдяки саме прагматичному аспекту виникнення, адаптування та використання лексичних інновацій, неологізми набувають або втрачають певні характеристики,

поширюються завдяки швидкому інформаційному обігу та можуть зникнути за дуже короткий період, не повністю відповідаючи потребам суспільства.

Отже, формуючи корпус неологізмів, треба враховувати кількісний та якісний фактори вживання лексичних інновацій, тобто вживання неологізмів у друкованих джерелах, аналіз інтернет-посилань, всебічне лексикографічне фіксування із зазначенням роз'яснення, словотвірного ряду, мовно-стилістичного жанру та хронології використання неологізмів, що визначає перспективу та розширення напрямів нашого подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 484 с.
2. Українська елліністика: Збірник наукових праць. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 608 с.
3. Попко Л.П. Неологизация в языке как трансляция культурно-лингвистической национальной ментальности / Л.П. Попко. – ГАРККиИ, 2007. – 360 с.
4. Δελτίο επιστημονικής ορολογίας και νεολογισμών. Διπλό τεύχος 9-10 / Επμ. Α. Χριστοφίδου. – Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών, 2009. – 476 σ.
5. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., Αλεξιάδου Χ., Νικολάου Γ. Ηλεκτρονική βάση νεολογισμών της Νέας Ελληνικής / Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Χ. Αλεξιάδου, Γ. Νικολάου // Μελέτες. – Αθήνα, 2009. – 35 σ.

Стаття надійшла до редакції 25.04.13.

Пичахчи Е.В., асп.,

Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

КОРПУС НЕОЛОГИЗМОВ СОВРЕМЕННОГО НОВОГРЕЧЕСКОГО ЯЗЫКА

В статье обозначены проблемы исследования неологизмов современного новогреческого языка, рассмотрены методы организации исследования лексических инноваций и формирования корпуса неологизмов на основе социологических факторов, количественной и качественной достоверности их применения.

Ключевые слова: *неологизм, корпус неологизмов, количественная и качественная достоверность.*

Pichakhchy O.V., post-graduate student
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

Modern Greek Corpus of Neologisms

The article reviews the problems of researching neologisms of the Modern Greek language and the methods of study of lexical innovation and creation of the neologisms' corpus based on sociological factors, quantitative and qualitative validity of their use.

Keywords: *neologism, corpus of neologisms, quantitative and quality validity.*

УДК 821:811.14'06

Переplьотчикова С.Є., к.філол.н., доц.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ПРИНЦИП "МОЗАІЧНОГО ЛІПЛЕННЯ" ОБРАЗУ МІСТА САЛОНІКИ В СУЧАСНІЙ НОВОГРЕЦЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

У статті здійснено аналіз застосування прийому "мозаїчного ліплення" образу міста Салоніки в сучасній новогрецькій літературі на лексичному та композиційному рівні. Визначено, як цей елемент архітектури пов'язаний з історією Салонік і як він впливає на добір лексики та організацію художніх текстів, присвячених місту. Особливо виразно виявляється "мозаїчність" образу в збірці Н.Г. Пендзикіса "Салоніки-мати".

Ключові слова: *художній образ, прийом "мозаїчного ліплення", Салоніки, новогрецька література, Н.Г. Пендзикіс.*

26 жовтня 2012 року минуло сто років від дня, коли місто Салоніки здобуло незалежність від Османської імперії та стало частиною Греції. Ця стаття є своєрідною даниною шани цьому красивому місту, такому рідному та близькому для багатьох українських учених-неоелліністів та студентів, які вивчають новогрецьку філологію.

Салоніки є одним з небагатьох грецьких міст найбільш оспіваних у народних та авторських піснях і описаних у новогрецькій літературі. І хоча грецькі літературознавці досить активно розробляють тематику відображення та специфіку функціонування образу Салонік у художніх текстах (збірки наукових статей "Η πόλη στους νεότερους χρόνους. Μεσογειακές και